vsnu
vereniging van universiteiten
association of universities
THE NETHERLANDS

VSNU Jaarrapportage Prestatieafspraken 2015

December 2015

Inhoudsopgave

Inleiding 2
1. Prestatie-indicatoren onderwijskwaliteit 3
Excellentietrajecten 3
Studentenoordeel 4
2. Prestatie-indicatoren studiesucces 4
3. Maatregelen 6
Docentkwaliteit 6
Onderwijsintensiteit 7
Indirecte kosten 7
Bijlage 1 – Overzichtstabel prestatie-indicatoren 8

Inleiding

Eind oktober 2012[1] zijn prestatieafspraken[2] gesloten tussen de individuele universiteiten en de toenmalige staatssecretaris van OCW.

De prestatieafspraken bestaan uit twee delen:

- **Prestatie-indicatoren** met de nadruk op het tot stand brengen van een ambitieuze studiecultuur en het verbeteren van het studiesucces van studenten.
- **Profileringsafspraken** met de nadruk op:
  1. verdere differentiatie van het onderwijs;
  2. voortgezette zwaartepuntvorming en profilering van het onderzoek;
  3. het vergroten van het maatschappelijke en economisch rendement van kennis door valorisatie.

De prestatieafspraken lopen tot eind 2015. De universiteiten verantwoorden zich in 2016 via het jaarverslag over 2015. In 2016 beoordeelt de Review Commissie Hoger Onderwijs de realisatie van de doelen. De universiteiten rapporteren in de tussenliggende jaren over de vooruitgang in hun jaarverslagen. De VSNU brengt, op basis van de jaarverslagen, de rapportages van de Reviewcommissie en door de universiteiten aangeleverde gegevens, jaarlijks een sectorrapportage uit. Voorliggende rapportage is de laatste tussentijdse rapportage. De prestatieafspraken zijn nu op twee derde van de looptijd en de positieve lijn die in 2013 is ingezet, wordt gehandhaafd. Dit schetst een positief vooruitzicht voor de eindbeoordeling in 2016, hetgeen onverlet laat dat er op een aantal onderdelen nog aanzienlijke uitdagingen bestaan.

De volgende paragrafen geven weer hoe ver de universiteiten zijn in de realisatie van de prestatie-indicatoren. De gepresenteerde realisaties zien op het jaar 2014. Er zal in deze rapportage niet worden ingegaan op de profileringsafspraken van de universiteiten: de Reviewcommissie heeft in 2014 in de 'mid-term review' positief geoordeeld over de plannen van de universiteiten en de universiteiten zetten de uitvoering van deze plannen voort.[3] In de hieronder gepresenteerde figuren zijn de namen van de universiteiten als volgt afgekort:

EUR	Erasmus Universiteit Rotterdam
LEI	Universiteit Leiden
OU	Open Universiteit
RU	Radboud Universiteit Nijmegen
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
TiU	Tilburg University
TUD	TU Delft
TU/e	TU Eindhoven
UM	Universiteit Maastricht
UT	Universiteit Twente
UU	Universiteit Utrecht
UvA	Universiteit van Amsterdam
VU	Vrije Universiteit Amsterdam
WUR	Wageningen UR

[1] De prestatieafspraken van de OU zijn getekend in maart 2013.
[2] Op onze website vindt u meer informatie over de prestatieafspraken: http://vsnu.nl/prestatieafspraken
[3] Zie de aanbiedingsbrief van de Reviewcommissie: http://www.rcho.nl/media/www_rcho_nl/rc%202014%2011%2003%20-%201042%20aanbiedingsbrief%20adviezen%20midtermreview.pdf

1. Prestatie-indicatoren onderwijskwaliteit

Universiteiten streven er naar om hun onderwijskwaliteit continu te verbeteren. De ontwikkeling van de onderwijskwaliteit aan de universiteiten wordt op twee manieren gemeten: via de deelname aan excellentietrajecten en via het studentenoordeel in de Nationale Studente Enquête (NSE). Voor de indicatoren 'Excellentietrajecten' en 'Studentenoordeel' geldt dat minstens één van de twee beoordeeld moet kunnen worden. Deze indicatoren zijn in Bijlage 2 van het Besluit experiment prestatiebekostiging[4] als volgt gedefinieerd, waarbij moet worden opgemerkt dat individuele universiteiten een afwijkende definitie kunnen zijn overeengekomen:

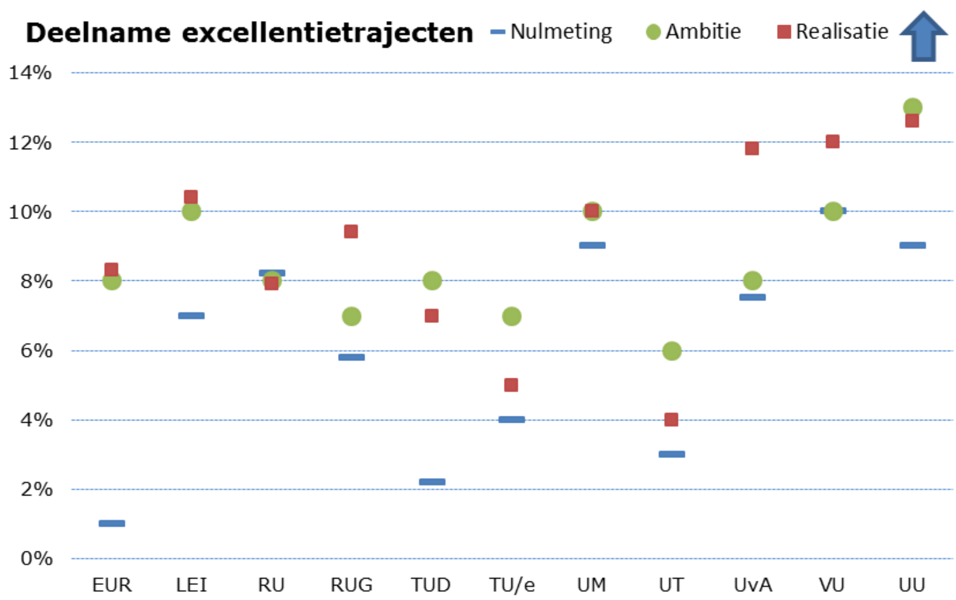
Excellentietrajecten: aandeel voltijd bachelorstudenten in excellentie trajecten (waaronder honoursprogramma's) van het totaal aantal bachelor voltijd studenten.

Studentenoordeel: aandeel respondenten in de laatste NSE, dat 'tevreden' of 'zeer tevreden' is over de opleiding in het algemeen, van het totaal aantal respondenten per instelling.

Excellentietrajecten

In 2012 hebben elf van de veertien universiteiten afspraken gemaakt over het aantal studenten dat deelneemt aan excellentietrajecten. Vanwege het deeltijdkarakter heeft de Open Universiteit geen prestatieafspraak afgesloten over deelname aan excellentieprogramma's. Deelname aan een excellentietraject kan door een honoursprogramma te volgen of door ingeschreven te staan bij een University College. Sommige universiteiten hadden bij aanvang van de prestatieafspraken al excellentietrajecten, terwijl andere universiteiten recent een University College hebben opgericht en/of nieuwe honoursprogramma's zijn gestart. Hierom lopen de afgesproken ambities uiteen van 6% tot 13%. De grafiek hieronder laat zien hoe ver de universiteiten zijn met het realiseren van hun doelstelling.

Zeven universiteiten behaalden in 2014 hun ambitieniveau. De Radboud Universiteit en de Universiteit Utrecht zitten dicht tegen hun ambitieniveau aan. De overige universiteiten spannen zich in om hun ambitieniveau alsnog te bereiken.

[4] Te raadplegen via: http://wetten.overheid.nl/BWBR0032163/geldigheidsdatum_23-11-2015#Opschrift

Studentenoordeel

Vier[5] universiteiten hebben in hun prestatieafspraak een ambitie over het studentenoordeel in de NSE opgenomen als indicator voor onderwijskwaliteit. Het streven van deze universiteiten is om het positieve oordeel, dat studenten in 2012 over hun opleiding gaven, te handhaven of te verbeteren.

Studentenoordeel	TiU	TU/e	WUR	OU
nulmeting	80,5%	85,2%	88,0%	92,0%
realisatie	84,3%	86,3%	89,0%	88,5%
ambitie	80,5%	85,0%	85,0%	90,0%

2. Prestatie-indicatoren studiesucces

De universiteiten hebben afgesproken het studiesucces te verhogen. Het bachelorrendement wordt beschouwd als een belangrijke indicator voor studiesucces. Bovendien kan het bachelorrendement niet los worden gezien van de indicatoren studie-uitval en studieswitch. Maatregelen die proberen het bachelorrendement te verhogen, kunnen er voor zorgen dat de studie-uitval en/of de studieswitch stijgt. De Reviewcommissie heeft daarom de plannen met betrekking tot studiesucces in samenhang bekeken. Zo hebben de TU Delft en de Universiteit Twente de ambitie om het bachelorrendement fors te verhogen en is afgesproken dat de realisatie van de indicatoren switch en uitval over 2015 hoger mag zijn dan bij de nulmeting het geval was.

Om recht te doen aan de samenhang tussen de drie indicatoren, spreken we bij de indicatoren studie-uitval en studieswitch niet van ‘ambities’, maar van ‘referentiepunten’. Deze indicatoren zijn in Bijlage 2 van het Besluit experiment prestatiebekostiging[6] als volgt gedefinieerd, waarbij moet worden opgemerkt dat individuele universiteiten een afwijkende definitie kunnen zijn overeengekomen:

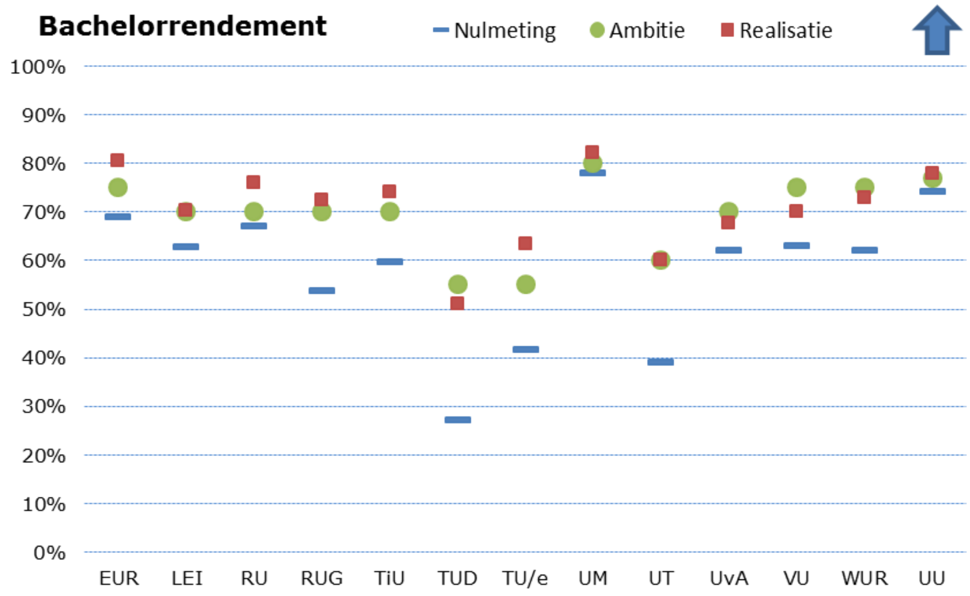
Bachelorrendement: het aandeel van de voltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij dezelfde instelling inschrijven en dat een bachelordiploma behaalt in de nominale studietijd of de nominale studietijd plus één jaar.

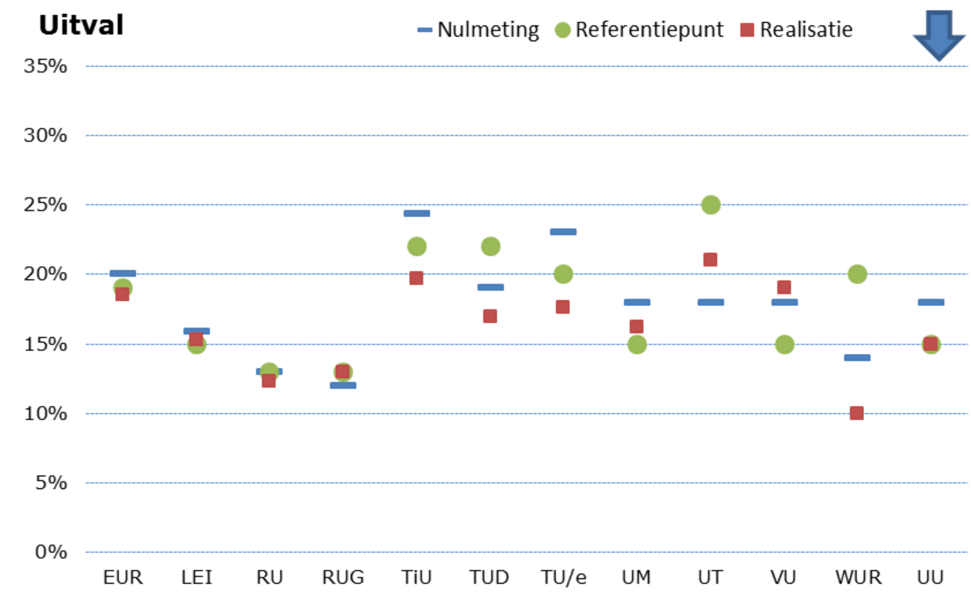
Studie-uitval: het aandeel van het totaal aantal voltijd eerstejaars bachelorstudenten dat na één studiejaar niet meer bij dezelfde universiteit staat ingeschreven.

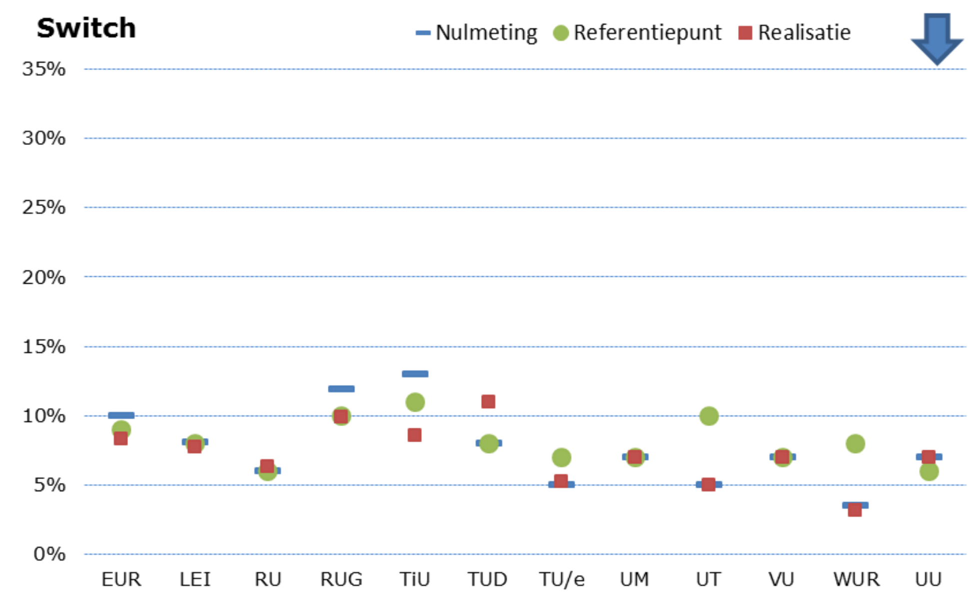
Studieswitch: het aandeel van het totaal aantal voltijds eerstejaars bachelorstudenten dat na 1 studiejaar overstapt naar een andere studie bij dezelfde universiteit.

In onderstaande figuren zijn per indicator de realisaties uit het jaarverslag over 2014 afgezet tegen de nulmetingen en de ambities/referentiepunten voor 2015.[7] De waarden voor de indicatoren studie-uitval en studieswitch van de Universiteit van Amsterdam zijn niet in de figuren opgenomen: de UvA heeft de realisaties van deze indicatoren in de prestatieafspraak samengevoegd en opname van deze waarden in de figuren zou een vertekend beeld geven.[8] De waarden voor deze indicatoren zijn wel in de overzichtstabel in Bijlage 1 opgenomen.

[5] De Universiteit Twente hanteerde beide indicatoren voor onderwijskwaliteit. Nu de indicator excellentietrajecten is gevalideerd, is de indicator studentenoordeel vervallen. Zie jaarverslag UT 2014, p.109.
[6] Te raadplegen via: http://wetten.overheid.nl/BWBR0032163/geldigheidsdatum_23-11-2015#Opschrift
[7] De Open Universiteit is, vanwege het deeltijdkarakter van de opleidingen, niet in deze grafiek opgenomen. De cijfers van de Open Universiteit zijn wel opgenomen in de overzichtstabel in Bijlage 1.
[8] Zie ook het profieldocument van de Universiteit van Amsterdam, p.33.

Bachelorrendement
Nulmeting
Ambitie
Realisatie
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
EUR
LEI
RU
RUG
TiU
TUD
TU/e
UM
UT
UvA
VU
WUR
UU

Uitval
Nulmeting
Referentiepunt
Realisatie
35%
30%
25%
20%
15%
10%
5%
0%
EUR
LEI
RU
RUG
TiU
TUD
TU/e
UM
UT
VU
WUR
UU

Switch
Nulmeting
Referentiepunt
Realisatie
35%
30%
25%
20%
15%
10%
5%
0%
EUR
LEI
RU
RUG
TiU
TUD
TU/e
UM
UT
VU
WUR
UU

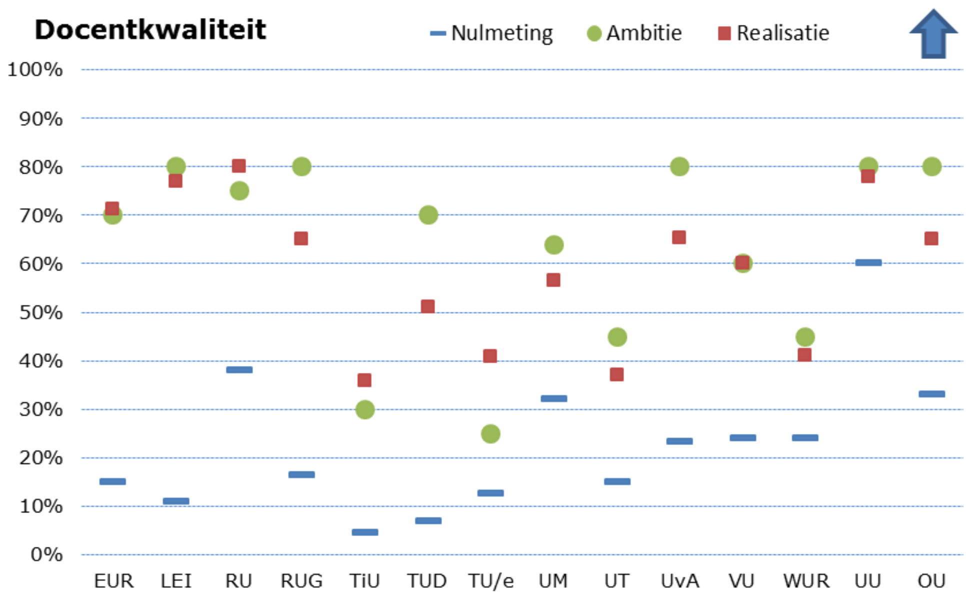
Alle universiteiten hebben hun bachelorrendement ten opzichte van de nulmeting in 2012 fors verhoogd. Negen van de 13 universiteiten behaalden over 2014 een bachelorrendement dat op of boven hun ambitieniveau voor 2015 ligt. Voor de aanzienlijke verhoging van het bachelorrendement zijn verschillende oorzaken te noemen. Te denken valt aan de introductie van (verplichte) studiekeuzeactiviteiten, het mentoraat en de invoering van het kleinschalig (probleemgestuurd) onderwijs. Universiteiten willen *onnodige* studie-uitval en switch voorkomen, maar studenten moeten wel de ruimte hebben om *bewust* voor een andere studie te kiezen. Dit verklaart waarom een aantal universiteiten hebben afgesproken om hun al relatief lage studie-uitval en switch te consolideren, in plaats van te streven naar een verdere verlaging.

Uit de figuren blijkt dat vrijwel alle universiteiten hun referentiepunten voor studie-uitval en switch in 2014 behalen. Bij de TU Delft is het bachelorrendement de afgelopen jaar sterk gestegen. Dit terwijl ook de studie-uitval is gedaald en de studie-switch slechts licht is gestegen. Bij Tilburg University en de Wageningen UR wordt er op alle drie de indicatoren positief gescoord: het bachelorrendement is er de afgelopen jaren gestegen, terwijl ook de studie-uitval en de studieswitch is teruggelopen.

3. Maatregelen

Docentkwaliteit

De Nederlandse universiteiten werken continu aan het verbeteren van de onderwijskwaliteit. Een belangrijke impuls die de universiteiten hieraan geven, is het opleiden en trainen van hun docenten. Daarvoor is de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) ontwikkeld. De BKO wordt door alle universiteiten erkend[9] en bevordert zo de uitwisseling van docenten tussen universiteiten. Vijf universiteiten hebben hun ambitieniveau behaald en drie universiteiten zitten dicht tegen hun ambitieniveau aan. De overige universiteiten moeten nog forse stappen zetten om hun ambitieniveau over 2015 te behalen. Hier wordt in het komende jaar hard aan gewerkt.

[9] Website VSNU: http://www.vsnu.nl/files/documenten/Domeinen/Onderwijs/Docentkwaliteit%20overeenkomst.pdf.

Onderwijsintensiteit

Van studenten wordt verwacht dat zij een aanzienlijk deel van hun totale studietijd besteden aan zelfstudie. Universiteiten streven naar een goede balans tussen zelfstandige studie-uren en contacturen. In het Hoofdlijnenakkoord hebben de universiteiten toegezegd om in het eerste jaar van de bacheloropleidingen ten minste 12 contacturen per week aan te bieden. Uit de gegevens over 2014, zoals te raadplegen in de overzichtstabel in bijlage 1 van deze rapportage, blijkt dat de meeste universiteiten inmiddels het minimaal aantal contacturen in het eerste jaar van de bacheloropleidingen hebben gerealiseerd. De overige universiteiten spannen zich in om in het komende academisch jaar hun ambitie alsnog te realiseren.

Indirecte kosten

Universiteiten streven naar een zo efficiënt mogelijke organisatie. Desalniettemin variëren de overheadpercentages van de universiteiten als gevolg van verschillen in de inrichting van de organisatie en hun ondersteunende diensten. De overheadpercentages van de universiteiten lagen over 2014 tussen de 11,22% en de 26%. De Open Universiteit is vanwege de speciale inrichting van het onderwijs lastig met de andere universiteiten te vergelijken.

Een deel van de universiteiten heeft afgesproken te streven naar behoud van het al relatief lage overheadpercentage, terwijl andere universiteiten hebben ingezet op een daling. Uit de overzichtstabel in bijlage 1 blijkt dat bijna alle universiteiten het ambitieniveau voor indirecte kosten hebben behaald of dicht tegen het gestelde ambitieniveau aanzitten. Dit terwijl universiteiten gedurende de looptijd van de prestatieafspraken geconfronteerd zijn met omstandigheden die vragen om meer inzet van ondersteunend personeel en die dus een verhogend effect op het overheadpercentage zouden hebben kunnen gehad. Te denken valt aan de introductie van studiekeuzeactiviteiten en het afschaffen van de centrale loting. De gezamenlijke universiteiten hebben in 2014 een brief gestuurd aan Minister Bussemaker waarin de veranderde juridische en financiële randvoorwaarden - ten opzichte van de situatie ten tijde van het sluiten van het Hoofdlijnenakkoord - zijn benoemd.

Bijlage 1 – Overzichtstabel prestatie-indicatoren

Deelname excellentietrajecten	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WUR	UU	OU
nulmeting	1,0%	7,0%	8,2%	5,8%		2,2%	4,0%	9,0%	3,0%	7,5%	10,0%		9,0%	
realisatie 2014	8,3%	10,4%	7,9%	9,4%		7,0%	5,0%	10,0%	4,0%	11,8%	12,0%		12,6%	
ambitie	8,0%	10,0%	8,0%	7,0%		8,0%	7,0%	10,0%	6,0%	8,0%	10,0%		13,0%	

Studentenoordeel	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WUR	UU	OU
nulmeting					80,5%		85,2%					88,0%		92,0%
realisatie 2014					84,3%		86,3%					89,0%		88,5%
ambitie					80,5%		85,0%					85,0%		90,0%

Bachelorrendement	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WUR	UU	OU
nulmeting	69,0%	62,7%	67,0%	53,6%	59,7%	27,0%	41,5%	78,0%	39,0%	61,0%	62,0%	62,0%	74,0%	5,9EC
realisatie 2014	80,6%	70,2%	76,0%	72,4%	74,0%	51,0%	63,5%	82,2%	60,0%	67,6%	70,0%	73,0%	77,9%	6,35EC
ambitie	75,0%	70,0%	70,0%	70,0%	70,0%	55,0%	55,0%	80,0%	60,0%	70,0%	75,0%	75,0%	77,0%	7,0EC

Uitval	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA[10]	VU	WUR	UU	OU
nulmeting	20,0%	15,9%	13,0%	12,0%	24,4%	19,0%	23,0%	18,0%	18,0%	30,9%	18,0%	14,0%	18,0%	53,0%
realisatie 2014	18,5%	15,3%	12,3%	13,0%	19,7%	17,0%	17,6%	16,2%	21,0%	27,4%	19,0%	10,0%	15,0%	50,0%
referentiepunt	19,0%	15,0%	13,0%	13,0%	22,0%	22,0%	20,0%	15,0%	25,0%	31,0%	15,0%	20,0%	15,0%	48,0%

[10] De waarden van de indicatoren studie-uitval en studieswitch zijn bij de UvA samengevoegd.

Switch	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA[11]	VU	WUR	UU	OU
nulmeting	10,0%	8,1%	6,0%	11,9%	13,0%	8,0%	5,0%	7,0%	5,0%	30,9%	7,0%	3,5%	7,0%	NVT
Realisatie 2014	8,3%	7,7%	6,3%	9,9%	8,6%	11,0%	5,2%	7,0%	5,0%	27,4%	7,0%	3,2%	7,0%	NVT
referentiepunt	9,0%	8,0%	6,0%	10,0%	11,0%	8,0%	7,0%	7,0%	10,0%	31,0%	7,0%	8,0%	6,0%	NVT

Docentkwaliteit	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WUR	UU	OU
nulmeting	15,0%	11,0%	38,0%	16,4%	4,5%	7,0%	12,5%	32,0%	15,0%	23,2%	24,0%	24,0%	60,0%	33,0%
realisatie 2014	71,2%	77,0%	80,0%	65,0%	35,8%	51,0%	40,9%	56,5%	37,0%	65,4%	60,0%	41,0%	78,0%	65,1%
ambitie	70,0%	80,0%	75,0%	80,0%	30,0%	70,0%	25,0%	64,0%	45,0%	80,0%	60,0%	45,0%	80,0%	80,0%

Onderwijsintensiteit	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WUR	UU	OU
nulmeting	50,0%	37,0%	0,0%	0,0%	68,0%	0,0%	0,0%	25,0%	19,0%	54,0%	16,0%	0,0%	33,0%	-
realisatie 2014	27,2%	0,0%	0,0%	2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	29,0%	0,0%	*3*[12]	[13]	0,0%	[14]	-
ambitie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-

Indirecte kosten	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WUR	UU	OU
nulmeting	21,4%	11,25%	14,0%	18,4%	21,8%	19,3%	15,2%	18,7%	20,9%	21,0%	20,7%	19,1%	20,0%	30,5%
realisatie 2014	20,4%	11,22%	12,1%	18,2%	20,9%	18,9%	14,8%	17,8%	18,0%	20,4%	19,0%	19,5%	18,4%	26,0%
ambitie	19,9%	11,25%	12,5%	18,4%	21,0%	19,3%	16,0%	17,7%	19,0%	21,0%	19,7%	20,0%	20,0%	25,9%

[11] De waarden van de indicatoren studie-uitval en studieswitch zijn bij de UvA samengevoegd.
[12] De UvA heeft in het jaarverslag het *aantal* bacheloropleidingen met minder dan 12 contacturen per week gerapporteerd.
[13] Abusievelijk heeft de VU in verschillende rapportages, waaronder het jaarverslag, gerapporteerd over de norm zelf (het aantal contacturen per week) en niet over de realisatie van deze norm (het % bacheloropleidingen dat nog niet aan deze norm voldoet). In toekomstige verantwoordingen zal de VU rapporteren over de feitelijke realisatie, met de OER als basis.
[14] Met ingang van het collegejaar 2015/2016 voldoen alle bacheloropleidingen aan de Universiteit Utrecht aan deze prestatieafspraak.